

รูปแบบการสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก
ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*
MODEL FOR SOCIAL NETWORK AND STRENGTH OF GRASSROOTS ECONOMY
OF COMMUNITY ENTERPRISE ON PINEAPPLE PROCESSING GROUP
IN PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE

วิภาวณี เผือกบัวขาว^{1*}, ชวงชัย ชูปวา², สาโรช เผือกบัวขาว¹, บัณฑิตพงษ์ ศรีอำนวย³, พนิท ศรีประดิษฐ์⁴
Wipavane Phueakbuakhao^{1*}, Chuangchai Chupwa², Saroj Phueakbuakhao¹, Bundidpong Srimnouy³, Panit Sripradit⁴

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพชรบุรี ประเทศไทย

¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi, Thailand

²คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพชรบุรี ประเทศไทย

²Faculty of Engineering and Industrial Technology, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi, Thailand

³สถาบันวิจัยและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพชรบุรี ประเทศไทย

³Institute for the Research and Promotion Arts and Culture, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi, Thailand

⁴คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ สุรินทร์ ประเทศไทย

⁴Faculty of Education, Surindra Rajabhat University, Surindra, Thailand

*Corresponding author E-mail: wipavane.phu@mail.pbru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ 2) สร้างรูปแบบการสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสานวิธี ได้แก่ วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนผู้ปลูกสับปะรดในตำบลวังก้ง อำเภอบางสะพาน และตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 292 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ พัฒนาการจังหวัด เกษตรอำเภอ ประธานกรรมการ และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสับปะรดในตำบลวังก้ง อำเภอบางสะพาน และตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และ 2) รูปแบบเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คือ “SES Model” ประกอบด้วย เครือข่ายทางสังคม (S = Social networks) เศรษฐศาสตร์ (E = Economic) และความเข้มแข็ง (S = Strength) ซึ่งรูปแบบได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบดังกล่าว มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

คำสำคัญ: เครือข่ายทางสังคม, ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก, กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด, การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the social network and strength of grassroots economy of community enterprise on pineapple processing group in Prachuap Khiri Khan province, and 2) create model for social network and strength of grassroots economy of community enterprise on pineapple processing group in Prachuap Khiri Khan province. The mixed method research was applied in this study. For quantitative research methods, the 292 research samples consisted of planting pineapple in Wang Pong subdistrict, Pran Buri district and Had Kham subdistrict, Kui Buri district in Prachuap Khiri Khan province, selected by using accidental sampling method. The research tool was questionnaire. The data were analyzed by using mean and standard deviation. For qualitative research methods, the key informants 10 persons consisting of provincial development, district agriculture, chairman, and community enterprise members of community enterprise on pineapple processing group in Wang Pong subdistrict, Pran Buri district and Had Kham subdistrict, Kui Buri district, selected by using purposive sampling method. The research tool was structured interviews. The results of the study were as follows: 1) The social network and strength of grassroots economy of community enterprise on pineapple processing group in Prachuap Khiri Khan province were overall at a high level, and 2) The model for social network and strength of grassroots economy of community enterprise on pineapple processing group in Prachuap Khiri Khan province was “SES Model” consisting of S = Social networks, E= Economic, and S= Strength. This format has been evaluated by experts with an average of 5.00, indicating that the format is appropriate, have a possibility, and can be utilized.

Keywords: Social Network, Strength of Grassroots Economy, Community Enterprise on Pineapple Processing Group, Product and Packaging Development

บทนำ

สับปะรดเป็นผลไม้เศรษฐกิจที่มีความสำคัญและมากด้วยคุณประโยชน์ต่อร่างกาย เพราะมีสารอาหารอยู่ในสับปะรดจำนวนมากเช่น วิตามิน แร่ธาตุ โยอาหาร และมีเอนไซม์โบรมิเลน (Bromelain) มีฤทธิ์ย่อยโปรตีน ช่วยเพิ่มภูมิคุ้มกันต้านทาน ต้านมะเร็งบางชนิด เช่น มะเร็งเต้านมและมะเร็งรังไข่ ยับยั้งการเกาะกลุ่มของเกล็ดเลือด ช่วยย่อยอาหาร และมีฤทธิ์ลดอาการบวมและการอักเสบ การศึกษาฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาพบว่า น้ำคั้นจากสับปะรดมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระอย่างอ่อน มีฤทธิ์ต้านแบคทีเรีย ต้านการอักเสบ และยับยั้งการเกิดมะเร็ง ปัจจุบันนอกจากการนำสับปะรดมาบริโภคในรูปแบบของผลไม้สดและใช้เป็นส่วนประกอบในอาหารและขนมต่าง ๆ แล้ว ยังมีการนำสับปะรดมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้หลายชนิด เช่น สับปะรดกระป๋อง สับปะรดอบแห้ง สับปะรดแช่แข็ง น้ำผลไม้ น้ำส้มสายชู ไวน์สับปะรด อุตสาหกรรมเบียร์ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ และการใช้ในผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ซึ่งช่วยเพิ่มมูลค่าทางการตลาดให้กับสับปะรดได้เป็นอย่างดี (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563)

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดหนึ่งที่ปลูกสับปะรด เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของพื้นที่ และปัจจุบันเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กำลังเดือนร้อนหลังราคาผลผลิตตกต่ำราคาขายไม่คุ้มกับต้นทุน

การผลิต เกษตรกรได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากราคาสับปะรดที่เกษตรกรขายได้อ่อนตัวลงอย่างต่อเนื่อง เป็นเพราะดินฟ้าอากาศเอื้ออำนวยให้ผลผลิตสับปะรดเพิ่ม และประกอบกับในปี 2560 - 2562 ที่ผ่านมาสับปะรดมีราคาสูงทำให้มีการขยายพื้นที่ปลูกกันมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาภาวะล้นตลาด และประกอบกับโรงงานแปรรูปประสบปัญหาส่งออกเนื่องจากผลผลิตร้อยละ 90 พึ่งพาโรงงานแปรรูปเพื่อส่งออกตลาดต่างประเทศ เบื้องต้นรัฐบาลจึงช่วยเกษตรกรระบายผลผลิตจากจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไปสู่ 5 จังหวัดภาคกลาง แต่อย่างไรก็ตามชาวบ้านในชุมชนอยากให้รัฐบาลมีแนวทางอื่นๆ เข้ามาแก้ไขปัญหาเพิ่มเติม (จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2563)

จากการลงพื้นที่บริการวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ในพื้นที่ที่มีการส่งเสริมผลิตผลด้านการเกษตรดังกล่าวเป็นจำนวนมากจึงก่อให้เกิดผลผลิตมากมายจึงทำให้ผลผลิตมีราคาถูกลง และตกต่ำ เช่นเดียวกับตำบลวังก้ง อำเภอบางสะพาน และตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมปลูกสับปะรด และจะขายสับปะรดสดให้กับพ่อค้าหรือโรงงาน และจากการลงพื้นที่ทำวิจัยที่ตำบลวังก้ง อำเภอบางสะพาน เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสับปะรด ตำบลวังก้ง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีกานันท์ สมยศ เฒ่าพันธ์ ซึ่งเป็นประธานกลุ่ม เกิดแนวคิดที่นำสับปะรดที่มีจำนวนมากในตำบลวังก้ง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มาแปรรูปเป็นอาหารหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้เป็นสินค้าของตำบลโดยได้รวมกลุ่มกันชื่อ “วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสับปะรดตำบลวังก้ง” และได้รับการจดทะเบียนถูกต้อง โดยในกลุ่มมีการทำสับปะรดกวน และสับปะรดหี้อย่างไรก็ตามแม้จะมีการรวมกลุ่มและจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายแล้วก็ตาม แต่การดำเนินงานของกลุ่มยังเป็นลักษณะแบ่งแยกกันทำ แต่ละคนต่างทำ แข่งกันผลิต แข่งกันหาตลาด ขาดความสามัคคีในการทำงานพื้นฐานการสร้างเครือข่ายร่วมกัน ทำให้เกิดปัญหาในกลุ่ม (โชติรส สมพงษ์, 2562) ดังนั้นเพื่อให้เกิดเครือข่ายทางสังคมร่วมกันและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถริเริ่มและมีการจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาาร่วมกันโดยผ่านการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาคำเนินกิจกรรมไปเป็นแบบอย่างการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง และเป็นการสร้างเครือข่ายทางสังคมผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพื้นที่ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีประชาชนปลูกสับปะรดเป็นจำนวนมากแห่งหนึ่งในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ดังนั้นทีมนักวิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์นี้ เพื่อช่วยให้เกิดการสร้างความคุณค่าการผลิตของผลิตภัณฑ์สับปะรด ตลอดจนสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก โดยมีทีมนักวิจัยเป็นพี่เลี้ยงหนุนเสริม (Mentors) เป็นการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สร้างการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (Direct Experience) และการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ทั้งนี้ทางทีมนักวิจัยมีศักยภาพความพร้อมมีความเชี่ยวชาญหลากหลายสาขา ทั้งด้านยุทธศาสตร์การพัฒนา ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ด้านวิศวกรรมศาสตร์ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐศาสตร์ และด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ที่เป็นประโยชน์ในการสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด ตลอดจนความพร้อมด้านการลงพื้นที่ที่รับผิดชอบของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีในบริการวิชาการแก่สังคมในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังนั้นในงานวิจัยนี้สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการสร้างความคุณค่า มูลค่าของสับปะรด สร้างระบบกลไกเครือข่ายและความเข้มแข็งตลอดทั้งการผลิต การจัดจำหน่าย พัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สับปะรดในเชิงพาณิชย์เพื่อนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่ม ตลอดจนในการกำหนดแนวทางและนโยบายการสร้างงาน สร้างอาชีพการพัฒนา

ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ในเชิงพาณิชย์ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่สามารถขยายผลไปใช้ได้ทั่วประเทศ และการเกษตรพืชอื่น ๆ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารที่นำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อสร้างรูปแบบการสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) เป็นวิธีวิจัยที่ผู้วิจัยบูรณาการการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนผู้ปลูกสับปะรด ในตำบลวังก้ง อำเภอบางสะพานบุรี จำนวน 521 คน และตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 559 คน รวมทั้งสิ้น 1,080 คน (สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2564) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro, Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 292 คน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีจิตสำนึกในการทำกิจกรรมร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านการมีเป้าหมายทำงานที่ชัดเจน ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และด้านการติดต่อสื่อสาร ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้นำ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเงิน ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ การสร้างเครือข่ายทางสังคม ความเข้มแข็งของชุมชน เศรษฐกิจฐานราก การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และวิสาหกิจชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

2. สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องนิยามศัพท์ จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2559) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.67 - 1.00

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขแล้วไปทดลอง (Try-out) กับประชาชนกลุ่มแปรรูป สับปะรดที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาร์ค (Cronbach, L. J., 1970) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.946

4. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อประสานงานกับประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในตำบลวังก้ง อำเภอลำดวนบุรี และตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามไปให้กับ ประชาชนผู้ปลูกสับปะรด จำนวน 292 คน

2. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปประมวลผลเพื่อหาค่าสถิติ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้สถิติการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percent)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยไว้ดังนี้ (Best, J. W., 1981)

ค่าเฉลี่ย	4.21 - 5.00	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.41 - 4.20	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.61 - 3.40	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.81 - 2.60	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.80	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ พัฒนาการจังหวัด จำนวน 1 คน เกษตรอำเภอลำดวนบุรี จำนวน 1 คน เกษตรอำเภอกุยบุรี จำนวน 1 คน ประธานกรรมการ จำนวน 1 คน และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสับปะรดในตำบลวังก้ง อำเภอลำดวนบุรี จำนวน 3 คน และตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับช่องทางการสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ การสร้างเครือข่ายทางสังคม ความเข้มแข็งของชุมชน เศรษฐกิจฐานราก การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และวิสาหกิจชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

2. สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อขอคำแนะนำตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขให้ตรงกับขอบข่ายและเนื้อหาที่กำหนด

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการแก้ไขเรียบร้อยแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อปรับแก้ไขครั้งสุดท้าย แล้วจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมทั้งยืนยัน วัน เวลา สถานที่ ก่อนการสัมภาษณ์ล่วงหน้า

2. ชี้แจงจุดมุ่งหมาย พร้อมทั้งขออนุญาตบันทึกการสัมภาษณ์และเจาะลึกในประเด็นที่จะสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์จะเจาะลึกในประเด็นที่ต้องการทราบข้อมูลในรายละเอียดคำถามแรกไปจนถึงคำถามสุดท้าย โดยสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายให้เป็นไปตามธรรมชาติของการสนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นในประเด็นที่สัมภาษณ์

3. ปิดการสนทนา โดยสรุปความเห็นและสอบถามประเด็นที่อยากจะทราบเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นเป็นคำถามปิดท้ายการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน (ชาย โพธิ์สีตา, 2554) ดังนี้

1. การจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) ผู้วิจัยได้เรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารบทสรุปที่ได้วิเคราะห์จากการบันทึกเสียงที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน มาทำการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระเบียบหมวดหมู่ สามารถนำมาใช้ได้สะดวก ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือได้ นำข้อมูลที่จัดระเบียบแล้วย่อหรือลดทอนข้อมูล (Data Reduction) ให้มีขนาดเล็กลง หรือเฉพาะส่วนที่จะนำไปวิเคราะห์ได้จริง

2. การแสดงข้อมูล (Data Display) ผู้วิจัยเชื่อมโยงข้อมูลที่จัดระเบียบแล้วเข้าด้วยกัน

3. การหาข้อสรุปและการตีความ (Conclusion and Interpretation) ผู้วิจัยหาข้อสรุปและตีความจากปรากฏการณ์หรือข้อค้นพบที่ได้จากการแสดงข้อมูล รวมถึงตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนา (Descriptive)

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 มาสังเคราะห์เพื่อร่างรูปแบบเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบ และรับรองรูปแบบการประเมิน โดยรูปแบบที่มีความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ต้องมีค่าเฉลี่ย ≥ 3.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ≤ 1.00

ผลการวิจัย

1. การสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงรายละเอียด ดังตารางที่ 1 – 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม

การสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านการมีจิตสำนึกในการทำกิจกรรมร่วมกัน	4.14	0.59	มาก	1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม (ต่อ)

การสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
2. ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก	4.08	0.60	มาก	3
3. ด้านการมีเป้าหมายทำงานที่ชัดเจน	3.99	0.59	มาก	4
4. ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	4.10	0.60	มาก	2
5. ด้านการติดต่อสื่อสาร	3.94	0.54	มาก	5
รวม	4.05	0.55	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีจิตสำนึกในการทำกิจกรรมร่วมกัน ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.59) อยู่ในลำดับแรก รองลงมาคือ ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.60) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.60) ด้านการมีเป้าหมายทำงานที่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.59) และด้านการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.54) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม

ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูป สับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านผู้นำ	4.16	0.58	มาก	1
2. ด้านการบริหารจัดการ	4.08	0.57	มาก	2
3. ด้านการเงิน	4.04	0.56	มาก	3
4. ด้านเศรษฐกิจ	3.95	0.54	มาก	4
5. ด้านสังคม	3.90	0.54	มาก	5
รวม	4.03	0.52	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านผู้นำ ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.58) อยู่ในลำดับแรก รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.57) ด้านการเงิน ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.56) ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.54) และด้านสังคม ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.54) ตามลำดับ

ผลการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน สรุปผลการสัมภาษณ์ในแต่ละประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านที่ 1 ให้ข้อมูลว่า “บทบาทของหน่วยงานภาครัฐเป็นแกนกลางในการเชื่อมเครือข่ายโดยจัดทำฐานข้อมูลและสร้างกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของรัฐ เช่น หน่วยงานของรัฐจะเชิญผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้ประกอบการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงานและร่วมแสดงผลภัณฑ์ เป็นต้น อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐมีการสนับสนุนโดยการสร้างองค์ความรู้ และสนับสนุนให้

ผู้ประกอบการได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน และสนับสนุนด้านเงินทุนภายใต้การกำกับของหน่วยงานภาครัฐ และจัดให้สถานศึกษาได้เข้าไปทำการวิจัยและพัฒนาให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านที่ 2 ให้ข้อมูลว่า “การสร้างเครือข่ายทางสังคมของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือเรื่องเงินทุนที่ใช้หมุนเวียนในการประกอบกิจการ ต้องการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย และต้องการนำสินค้าเข้ารับการตรวจสอบเพื่อรับการจดทะเบียน อย. ดังนั้นหน่วยงานของรัฐเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการได้เข้ามารวมกลุ่มและจัดทำฐานข้อมูลรองรับการพัฒนาและส่งเสริมในรูปแบบกลุ่ม จัดสรรงบประมาณไปยังผู้ประกอบการวิสาหกิจ สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเข้าไปสนับสนุนสร้างองค์ความรู้และพัฒนาผู้ประกอบการอย่างเป็นระบบ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนนำสินค้าเข้ารับการตรวจสอบมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ และส่งเสริมและสนับสนุนสินค้าและบริการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อรับการจดทะเบียน อย.”

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านที่ 4 ให้ข้อมูลว่า “หน่วยงานมีการให้ความรู้การพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ การสนับสนุนด้านการตลาด และการกำหนดระเบียบต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน การเข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเป็นแกนสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมของเครือข่าย การรวมกลุ่มของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะมีการเชื่อมโยงภายในหน่วยงานภาครัฐของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์”

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านที่ 5 ให้ข้อมูลว่า “การสร้างเครือข่ายทางสังคมของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เน้นในเรื่องความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ เช่น กิจกรรม การสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบ ที่หลากหลาย โดยเป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และความสัมพันธ์อันใกล้ชิด ให้เกิดความเกื้อกูล และการไว้วางใจ ซึ่งเป็นผลให้เกิดระเบียบ แบบแผน และการพัฒนาที่ต่อเนื่อง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมที่จะนำไปสู่การจัดการ และการขยายขอบเขตของการทำงานให้กว้างขวางออกไป”

ดังนั้นเหตุผลในการสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก สรุปได้ว่า การสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากเพื่อต้องการ 1) มีเพื่อนในการทำงาน 2) ทรัพยากรในการทำงาน 3) รับภาระความเสี่ยงในกิจกรรมร่วมกัน 4) ความชำนาญเฉพาะด้านในการแก้ไขปัญหา 5) การประหยัด และ 6) การเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน รวมไปถึงมีปัจจัยเสริมที่เป็นเงื่อนไขสำคัญ คือ ความเต็มใจที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่าย

2. รูปแบบการสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คือ “SES Model” แสดงดังภาพที่ 1

โดยรูปแบบการสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่สร้างขึ้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน รับรองรูปแบบได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบดังกล่าวมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

อภิปรายผล

1. การสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสับปะรดมีการสร้างจิตสำนึกร่วมกันในการทำงาน เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน โดยมีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน โดยการเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและการตัดสินใจในการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กำหนดโครงสร้าง และตารางกิจกรรม ตลอดจนแบ่งปัน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันระหว่างสมาชิก เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรเครือข่าย รวมทั้งการรวมกลุ่มของประชาชน ชุมชน เพื่อเป็นเครือข่ายในการพัฒนาศักยภาพ และสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งการสร้างเครือข่ายทางสังคมดังกล่าวเป็นผลให้เกิดระเบียบ แบบแผน และการพัฒนาที่ต่อเนื่องหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมที่จะนำไปสู่การจัดการ และการขยายขอบเขตของการทำงานให้กว้างขวางออกไป สอดคล้องกับแนวคิดของ อภิษฎา ศรีศรีเรือง และคณะ ให้เหตุผลว่าการสร้างเครือข่ายทางสังคมเกิดจากการมุ่งที่จะบรรลุเป้าหมายของปัจเจกบุคคล ซึ่งไม่สามารถทำได้ด้วยตนเองโดยลำพัง แต่ต้องอาศัยการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากร อันจะส่งผลให้สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย อันเป็นการประสานผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน (อภิษฎา ศรีศรีเรือง และคณะ, 2558) อีกทั้งยังสอดคล้องกับรพีภัทร์ สุขสมเกษม กล่าวว่า การเสริมสร้างความเข้มแข็งของแต่ละชุมชนจะอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและใช้ทุนทางสังคมในการจัดการชุมชนเพื่อเอาชนะปัญหาที่ชุมชนต้องเผชิญ เมื่อชุมชนมีปัญหาก็จะรวมกลุ่มเพื่อระดมทรัพยากรในชุมชนมาใช้ร่วมกัน โดยในแต่ละชุมชนจะมีการพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนในมิติต่าง ๆ เช่น มิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านสังคม มิติทางด้านวัฒนธรรม และมิติทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่เท่ากัน หรืออาจจะพัฒนาความเข้มแข็งได้เพียงบางมิติเท่านั้น นอกจากนี้เงื่อนไขและกระบวนการนำไปสู่ความเข้มแข็งในแต่ละมิติก็มีความแตกต่างกันไป (รพีภัทร์ สุขสมเกษม, 2559) สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยญภาภักดิ์ หล้าแหล่ง, เชษฐ ใจเพชร และวิชชุดา เอื้ออารี ได้ศึกษาเรื่องการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจกับความได้เปรียบทางการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า จิตสำนึกการพึ่งพาและร่วมมือกันของผู้นำ ความเชื่อถือว่าวางใจของภาคี กลไกการติดต่อสื่อสารที่สามารถเข้าถึงภาคี การจัดการความรู้ และระบบการบริหารจัดการเครือข่ายส่งผลกระทบเชิงบวกต่อศักยภาพในการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจ (ชัยญภาภักดิ์ หล้าแหล่ง และคณะ, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐา ญัฐโชติภักดิน และคณะ ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า การสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนของตำบลไร่ขิง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมของสมาชิกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ณัฏฐา ญัฐโชติภักดิน และคณะ, 2561)

2. รูปแบบการสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คือ “SES Model” ทำให้สมาชิกมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มมากขึ้น มีการประชาสัมพันธ์และสร้างช่องทางการตลาดของสินค้าและบริการให้มีประสิทธิภาพ และได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนในระดับอำเภอและจังหวัดให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีของเศรษฐกิจฐานรากในอนาคตต่อไป แสดงให้เห็นว่ารูปแบบเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดสามารถพัฒนาสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้สามารถพัฒนาตนเองไปสู่การสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มและชุมชนจนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยการส่งเสริมให้สมาชิกเข้าฝึกอบรมฝีมือแรงงานจากภาครัฐและสถาบันศึกษา เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการวางแผนการผลิตสินค้าและการออกผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดมาผลิตเป็นสินค้าและบริการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และมีแนวทางในการดำเนินงานการพัฒนาความเข้มแข็งโดยการสร้างชุมชน

ให้เป็นเจ้าของร่วมกันในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของคณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ กล่าวว่า การดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมีการกระบวนกรขับเคลื่อนในการเข้าถึงปัจจัยการผลิต ทั้งด้านทรัพยากรและโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุน วัตถุดิบที่มีคุณภาพ รวมถึงอุปกรณ์เครื่องจักรที่ช่วยในการผลิต การตลาดมีการพัฒนาแบบบูรณาการตั้งแต่การวิเคราะห์ตลาดไปจนถึงช่องทางการขายใหม่ ๆ การพัฒนาสินค้าใหม่ การบรรจุหีบห่อ การสร้างแบรนด์ เน้นการสื่อสารสร้างการรับรู้เพื่อความยั่งยืน ช่วยสร้างแบรนด์และหาช่องทางการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อท้องถิ่นและสื่อระดับประเทศให้คนในชุมชนมีความรัก สามัคคี และภูมิใจในสินค้าของท้องถิ่นตนเอง ตลอดจนการบริหารจัดการทั้งด้านต้นทุน บัญชี และการบริหารความเสี่ยง การจัดทำแผนธุรกิจ การบริหารด้านการเงิน และการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยขับเคลื่อนในรูปแบบของวิสาหกิจเพื่อสังคม (คณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ, 2558) และสอดคล้องกับงานวิจัยของนวรรตน์ นิธิชัยอนันต์ และนภาพรรณ พัฒนฉัตรชัย ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนชายแดนไทย-กัมพูชา ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชน มีลักษณะการเชื่อมโยงกับเครือข่ายภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ประกอบด้วย เครือข่ายการผลิต เครือข่ายการตลาด เครือข่ายการเรียนรู้ และเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเครือข่ายภายในชุมชนเป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ที่มีความผูกพันและเกื้อกูลกันเป็นฐานในการผลิตและบริการที่สำคัญ และเครือข่ายภายนอก เป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายมีลักษณะการแลกเปลี่ยนผลผลิต การเพิ่มช่องทางการตลาด และการพัฒนาองค์ความรู้ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง แนวทางการพัฒนารูปแบบเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน โดยการพัฒนาความสัมพันธ์ของเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง โดยการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับสถาบันการศึกษา วิสาหกิจชุมชนต้นแบบเอกชนและภาครัฐ เพื่อให้เกิดพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีศักยภาพ รวมทั้งมีการสร้างเครือข่ายการตลาด เพื่อขยายช่องทางการตลาดทั้งใน ระดับชุมชน อำเภอ จังหวัด ระดับภูมิภาค ประเทศ ควบคู่กับการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาวิสาหกิจให้ประสบความสำเร็จ (นวรรตน์ นิธิชัยอนันต์ และนภาพรรณ พัฒนฉัตรชัย, 2559)

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ “SES Model” ซึ่งรูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ช่วยส่งเสริมให้สมาชิกได้เข้าฝึกอบรมฝีมือแรงงานจากภาครัฐและสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการวางแผนผลิตสินค้าและออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ โดยเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดมาผลิตเป็นสินค้าและบริการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้ร่วมกันบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนด้วยตนเอง เกิดการขยายกิจการและมีเงินทุนเวียนรายได้ภายในองค์กร ทำให้สมาชิกมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มมากขึ้น และได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนในระดับอำเภอและจังหวัดให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีของเศรษฐกิจฐานรากในอนาคตต่อไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

การสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และรูปแบบการสร้างเครือข่ายทางสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คือ “SES Model” ทำให้ได้ข้อเสนอนี้คือ 1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการประสานข้อมูลสารสนเทศกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรเครือข่าย รวมทั้งการรวมกลุ่มของประชาชน

ชุมชน เพื่อเป็นเครือข่ายในการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดให้มีความเข้มแข็งสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ไปแข่งขันกับวิสาหกิจชุมชนอื่นได้ 2) สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยเน้นการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์บทบาทของเครือข่ายเพื่อสร้างความเข้าใจ ในการดำเนินงานแก่สมาชิก และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ และร่วมแก้ไขปัญหากลุ่ม 3) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พร้อมทั้ง จัดทำแผนการตลาดทั้งในระดับชุมชนและระดับอำเภอหรือจังหวัด เพื่อเพิ่มยอดขาย และจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาด เพื่อประชาสัมพันธ์และเพิ่มยอดขายตามฤดูกาล และ 4) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการวางแผนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ อย่างคุ้มค่า จัดระบบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การบำบัดน้ำเสีย การจัดการขยะ พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นของคน ในชุมชน และนำปัญหาามาปรับปรุงแก้ไข

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2563). หมายความว่าเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน. เรียกใช้เมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565 จาก [http://www.sceb.doae.go.th/Ask&Answer \(Update100449\)/T5.pdf](http://www.sceb.doae.go.th/Ask&Answer (Update100449)/T5.pdf)
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ. (2558). คู่มือประชารัฐรักสามัคคี. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ.
- จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2563). ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ประจวบคีรีขันธ์: กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด ศาลากลางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์.
- ชัยญายักษ์ หล้าแหล่ง และคณะ. (2561). การสร้างเครือข่ายทางธุรกิจกับความได้เปรียบทางการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดชุมพร. Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11(2), 3447-3464.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2554). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- โชติรส สมพงษ์. (2562). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ณัชชา ณัฐโชติภักดิน และคณะ. (2561). กระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. วารสารศิลปศาสตร์ ราชชมงคลสุวรรณภูมิ, 1(1), 31-40.
- นวรรตน์ นิธิชัยอนันต์ และนภาพรณ พัฒนฉัตรชัย. (2559). การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนชายแดนไทย-กัมพูชา : กลุ่มวิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าวบ้านโจรก. วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 13(46), 101-111.
- พิชิต ฤทธิ์เจริญ. (2559). เทคนิคการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รพีภัทร์ สุขสมเกษม. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. ใน การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2564). ข้อมูลเกษตรกรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์.
- อภิษฎา ศรีเครือดัง และคณะ. (2558). การพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนนทบุรี. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Best, J. W. (1981). Research in Education. New Jersey: Prentice - Hall.

- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test*. (Five edition). New York: Harper Collins.
- Taro, Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (Third edition). New York: Harper and Row Publication.